C/2025/102

10.1.2025

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Klimaforandringer og deres indvirkning på økonomien

(initiativudtalelse)

(C/2025/102)

Ordfører: **Juraj SIPKO**

Rådgiver	Petr ZAHRADNÍK (for ordføreren)
Plenarforsamlingens beslutning	18.1.2024
Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 52, stk. 2
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget i sektionen	11.10.2024
Vedtaget på plenarforsamlingen	23.10.2024
Plenarforsamling nr.	591
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	130/3/3

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU påpeger, at klimaforandringerne først og fremmest er et resultat af menneskelige aktiviteter. De har resulteret i stigende vandstand i havene, højere temperaturer, naturbrande og hyppige, voldsomme storme, som har forårsaget omfattende oversvømmelser. Klimaforandringer forårsager også uventede skader, herunder tab af menneskeliv. Derudover understreger EØSU, at alting er indbyrdes forbundet i naturen. Hvis naturen er i balance, er forudsætningerne for god økonomisk vækst og en sund befolkning på plads. Det betyder, at der bør vedtages en **langsigtet strategi for at beskytte folkesundheden** i kølvandet på uforudsete klimaforandringer.

1.2. EØSU mener, at klimaforandringerne udgør en eksistentiel trussel mod den økonomiske og sociale udvikling i EU's medlemsstater, og at de har en meget negativ indvirkning på både den makroøkonomiske og den mikroøkonomiske udvikling, erhvervslivet, den finansielle og sociale stabilitet, infrastrukturen og menneskers sundhed.

1.3. EØSU understreger, at der ikke er nogen tid at spilde, når det gælder om at vedtage og gennemføre alle de nødvendige foranstaltninger for at reducere emissionerne (modvirkning) og tilpasse sig til de nye forhold (tilpasning), herunder indførelse af betaling for emissioner og en CO_2-afgift i tråd med Kommissionens seneste anbefaling. De sociale omkostninger ved kuldioxid, dvs. den monetære værdi af de skader på samfundet, der forårsages af hvert ekstra ton CO_2-emissioner, bør gøres til et nøgleparameter i udformningen af klimapolitik i EU.

1.4. EØSU mener, at investeringer i forbindelse med klimaforandringerne udgør en historisk økonomisk mulighed for at støtte og udnytte det enorme innovations- og udviklingspotentiale i EU's medlemsstater. De vil også føre til grundlæggende ændringer, der ikke er set i historien hidtil, både i økonomiens opbygning og i samfundet. Støtte til bekæmpelse af klimaforandringer kræver en bred social konsensus. EØSU opfordrer til, at den sociale dialog og de kollektive overenskomstforhandlinger integreres i drøftelserne om klimaomstillingen på alle niveauer.

1.5. EØSU påpeger, at det ud over at udnytte det værdifulde vækstpotentiale også er en vigtig langsigtet målsætning for den økonomiske reaktion på klimaforandringerne at reducere de løbende omkostninger for økonomien og samfundet. Derfor er det afgørende at mindske de negative eksterne virkninger, som skader miljøet og forværrer klimaforandringernes skadelige virkninger.

1.6. EØSU er fuldt ud klar over, at indsatsen mod klimaforandringerne er meget krævende med hensyn til de nødvendige investeringer (samtidig med at enorme mængder strandede aktiver som følge af klimaændringer bør undgås) og den nødvendige finanspolitiske og finansielle indsats. Det skal sikres, at indsatsen ikke fører til yderligere økonomiske ubalancer, f.eks. en uholdbar forværring af budgetunderskuddet og den offentlige gæld og en underminering af stabiliteten i den finansielle sektor, navnlig forsikringssektoren.

1.7. EØSU er klar over, at en uhensigtsmæssig reaktion eller en manglende håndtering af de problemer, der er forbundet med klimaforandringerne, kan medføre meget store risici, både hvad angår økonomisk vækst og den efterfølgende skadevirkning på samfundet. Manglende handling kan også føre til ukontrolleret inflation, navnlig omkostningsinflation, og i sidste ende til et skadeligt fald i levestandarden.

1.8. Efter EØSU's mening er det afgørende, at man ikke undervurderer betydningen af den menneskelige faktor i ordets bredeste forstand, når klimaforandringerne skal bekæmpes. Klimaforandringerne vil sandsynligvis udløse grundlæggende og langsigtede ændringer på arbejdsmarkedet, som vil kræve en mere modstandsdygtig og fleksibel arbejdsstyrke med livslang læring på nye områder.

1.9. EØSU understreger, at der bør vedtages og gennemføres foranstaltninger, som kan sikre, at klimaforandringernes indvirkning på medlemsstaternes økonomiske og sociale udvikling systematisk analyseres, evalueres og forudsiges. Ud over at reducere emissionerne (fysisk risikoreduktion) bør disse foranstaltninger være rettet mod ændringer i økonomiens struktur (tilpasning til omstillingsrisici) og mod de processer, der skyldes klimaforandringerne og deres indvirkning på de uforudsigelige internationale migrationsstrømme.

1.10. Klimaforandringerne påvirker alle lande, der er en del af den globale økonomi. Derfor mener EØSU, at alle foranstaltninger som reaktion på klimaforandringerne bør koordineres og afstemmes på internationalt plan. I den forbindelse bakker EØSU kraftigt op om EU's bestræbelser på at give bekæmpelsen af klimaforandringer højeste prioritet. Dette vil kræve et kollektivt tilsagn på nationalt, subnationalt, europæisk og globalt plan på alle områder, herunder økonomiske og sociale, med klare og veldefinerede roller og ansvarsområder på alle niveauer i beslutningsprocessen.

2. **Baggrund og fakta**

2.1. I løbet af de sidste fire år har EU-medlemsstaternes økonomier været udsat for tre reelle eksterne og systemiske chok. Covid-19, militære konflikter og klimaforandringer har haft en betydelig negativ indvirkning på EU-medlemsstaternes økonomier. Klimaforandringerne er et af ovennævnte chok og udgør en eksistentiel trussel mod videreudviklingen af EU-landenes økonomier på mellemlang og lang sigt.

2.2. Omkostningerne ved ikke at gøre noget for at bekæmpe klimaforandringerne vil være meget høje. De foreløbige data viser årlige omkostninger på 600 mia. EUR for perioden 2024-2030. Tabt økonomisk udbytte som følge af øget dødelighed, dårligere helbred, nedsat produktivitet og kortere liv vil direkte påvirke de økonomiske udsigter, navnlig i betragtning af den eksponentielle (ikke lineære) virkning af hvert yderligere ton udledt CO_2. Ifølge Lancet-rapporten fra 2023 ([1]) gik der f.eks. 490 mia. produktive arbejdstimer tabt på globalt plan i 2023 alene på grund af hedebølger, og dette tal vil fortsat stige i takt med varmeudviklingen. Derfor vil en udsættelse af finansieringen af både modvirknings- og tilpasningstiltag have en enorm negativ indvirkning på den samlede økonomi, infrastrukturen og landbruget samt på befolkningens sundhed. På baggrund af disse overvejelser er det indlysende, at klimaforandringerne bør være en central politisk prioritet for EU og medlemsstaterne. Set ud fra et institutionelt synspunkt er der med vedtagelsen af den grønne pagt ([2]) indført en række vigtige og systemiske krav i forbindelse med bekæmpelsen af klimaforandringer og deres uforudsete og hidtil usete indvirkninger på alle vigtige områder, der i væsentlig grad påvirker EU's økonomi.

([1]) Lancet-rapporten fra 2023 »Countdown on health and climate change«.
([2]) *Gennemførelse af den europæiske grønne pagt*.

2.3. Klimaforandringer har en umiddelbar indvirkning på makroøkonomiske indikatorer, finansiel og social stabilitet, realøkonomien, international handel, infrastruktur og landbrug, herunder befolkningens sundhed. Desuden vil klimaforandringerne have en meget negativ indvirkning på de ældre og den aldrende befolkning og øge dødeligheden. De ældre er særlig hårdt ramt og er nødt til at tilpasse deres levevis. Børn og unge er også berørt.

2.4. EØSU bemærker, at det på det makroøkonomiske plan og det monetære område, kan forventes, at klimaforandringerne fører til højere inflation og dermed til højere renter, til en forringelse af arbejdsvilkårene og et mere udfordrende arbejdsmarked samt til et fald i arbejdsproduktiviteten og dermed en opbremsning i den økonomiske vækst. Set ud fra et finanspolitisk perspektiv medfører klimaforandringerne yderligere udgifter i forbindelse med naturkatastrofer, oversvømmelser og skovbrande samt omkostninger som følge af skader på infrastruktur ([3]). De har desuden en betydelig indvirkning på den eksterne balance i de enkelte EU-landes økonomier.

2.5. Klimaforandringerne kan betragtes som en negativ ekstern virkning. Her bør det understreges, at denne negative eksterne virkning – parallelt med modvirknings- og tilpasningsprocesserne – kan føre til yderligere omkostningsstigninger i produktionen af de varer og tjenesteydelser, der leveres, hvilket hæmmer en bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst på lang sigt.

2.6. Se ud fra et økonomisk synspunkt er det vigtigt gradvist at reducere og fjerne emissionerne og den deraf følgende forurening så effektivt som muligt som reaktion på klimaforandringerne. For at genoprette klimabalancen og dens bæredygtighed er det således nødvendigt at vedtage og gennemføre foranstaltninger rettet mod dem, der bidrager mest til forureningen, og som dermed underminerer de grundlæggende principper for bæredygtig udvikling.

2.7. Selv om en reduktion og gradvis fjernelse af den vedvarende forurening af planeten vil kræve relativt store yderligere investeringer, vil det på lang sigt give et primært afkast i form af færre omkostninger som følge af klimaforandringerne. De direkte og indirekte omkostninger ved at finansiere klimaforandringernes konsekvenser kan have en betydelig indvirkning på andre sektorer end fremstillingsindustrien, f.eks. forsikrings- og landbrugssektoren, samt aktivitetsområder og regioner, der baserer sig på den traditionelle model med energiintensiv produktion.

2.8. Som led i den igangværende omstilling til en grøn og en digital økonomi er det vigtigt at foretage omfattende og vidtrækkende strukturelle ændringer, der kan have en betydelig indvirkning på ikke blot udformningen af de økonomiske og sociale systemer, men også på den måde, de fungerer på. Derfor er partnerskaber og integrerede processer med flere interessenter afgørende.

2.9. Det er vigtigt at understrege konsekvenserne og omkostningerne ved ikke at tackle klimaforandringerne (omkostningerne ved ikke at gøre noget), som med tiden i stadig større grad vil føre til uigenkaldeligt forstyrrede klimaforhold, en forringelse af folkesundheden og som følge heraf et fald i arbejdsproduktiviteten og de økonomiske resultater som helhed.

2.10. Investeringsomkostningerne ved at tackle klimaforandringerne er meget høje. Det anslås, at det yderligere årlige gennemsnitlige investeringsbehov for at nå klima- og energimålene for 2030 beløber sig til ca. 480 mia. EUR. I betragtning af forbindelsen med den digitale omstillingsproces og sikringen af en åben strategisk autonomi (i overensstemmelse med REPowerEU) ([4]) vil disse omkostninger beløbe sig til 3.200 mia. EUR ([5]). Der er begrænsede offentlige midler til rådighed til at tackle dette problem, og der vil således også være behov for private midler, som kan dække finansieringen af de prioriterede indsatsområder i forbindelse med klimaforandringerne.

2.11. Udformningen og gennemførelsen af foranstaltningerne mod klimaforandringer skal også stemme overens med de øvrige processer, der i øjeblikket finder sted i den globale økonomi, hvilket vil sikre, at EU fungerer effektivt. Disse processer vedrører primært de aktuelle geopolitiske spændinger og den geoøkonomiske udvikling, økonomisk sikkerhed, fødevare-, energi- og sundhedssikkerhed samt sikring af den sociale stabilitet og en bæredygtig konkurrenceevne ([6]).

([3]) *Tools for Climate Change Adaptation*.
([4]) *REPowerEU: Affordable, secure and sustainable energy for Europe*.
([5]) *REPowerEU: Affordable, secure and sustainable energy for Europe*.
([6]) *Green growth and competitiveness in EU climate policy: paradigm shift or »plus de la même chose«?*, Oscar Fitch-Roy og Ian Bailey, juli 2023.

3. **Generelle bemærkninger**

3.1. EØSU understreger, at miljøets kvalitet er afgørende for menneskers sundhed og for en bæredygtig, inklusiv, modstandsdygtig og vedvarende økonomisk vækst. Der er ingen tvivl om, at menneskers sundhed påvirkes af deres miljø. For at sikre sunde økonomier i EU's medlemsstater har vi således brug for sunde borgere, der bidrager til en højere arbejdsproduktivitet, hvilket fører til bedre konkurrenceevne, højere levestandard og økonomisk vækst af høj kvalitet.

3.2. EØSU påpeger, at den rette reaktion på klimaforandringerne består i at udnytte den nye mulighed, som det teknologiske potentiale og innovationspotentialet på dette område udgør for økonomien og erhvervslivet. En forsinket reaktion på EU-plan på denne hidtil usete historiske udfordring kan føre til en yderligere forringelse af EU-landenes position i den globale økonomi, når det gælder andelen af det globale BNP (som faldt fra 25 % til 18 % mellem 2005 og 2023) ([7]).

3.3. I forbindelse med håndteringen af klimakrisens konsekvenser bør der henvises til de enkelte instrumenter, som vedrører fysiske risici og omstillingsrisici ([8]):

3.3.1. IKT-værktøjer: IKT-værktøjer vil spille en uundværlig rolle i omstillingen. I forbindelse med håndteringen af klimaforandringernes negative konsekvenser for økonomien som helhed er der behov for systematisk og objektiv kommunikation og for bevidstgørelse om konklusionerne af analyserne af de yderligere investeringsomkostninger, der skal afholdes. Det synes at være tvingende nødvendigt med en klart udformet konsekvensanalyse, der er rettet mod den brede offentlighed, og som beskriver den dokumentation, der ligger til grund for rationalet bag og nødvendigheden af at iværksætte en omfattende, koordineret indsats for at reagere på klimaforandringerne.

3.3.2. Incitamenter: Det vil være nødvendigt at fokusere på udformningen og gennemførelsen af passende politikker og instrumenter for at fremme accepten af foranstaltningerne mod klimaforandringer. Eksempler herpå er EU's emissionshandelssystem (EU ETS), miljø- og klimavenlige skatteinstrumenter og rammen for bæredygtig finansiering, som er baseret på princippet om »dobbelt væsentlighed« og giver den finansielle formidlingssektor mulighed for at finansiere den grønne omstilling. Desuden vil andre incitamenter, såsom subsidier, skulle rettes mod klima- og miljømæssig bæredygtighed, navnlig inden for energieffektivitet, vedvarende energikilder, cirkulær økonomi, ren mobilitet, arealanvendelse i landbrugs- og skovbrugssektoren osv.

3.3.3. Reguleringsinstrumenter og sanktioner: Håndhævelse af de regler, mål og specifikke krav i den grønne pagt samt verdensmålene for 2030, som klart er fastsat i »Fit for 55«-pakken ([9]). I den forbindelse skal det understreges, at nøgleindikatorerne bør være juridisk bindende for både EU som helhed og for de enkelte berørte parter på pro rata-basis. I tilfælde af manglende overholdelse bør det være muligt at pålægge øjeblikkelige og effektive sanktioner ved at anvende håndhævelsessystemet i praksis. Den europæiske grønne pagt omfatter også sektorspecifikke mål og foranstaltninger. Der findes flere mekanismer, som kan anvendes i tilfælde af manglende overholdelse af juridisk bindende mål.

3.3.4. Indvirkning på arbejdstagere og arbejdsvilkår: På trods af de store investeringer, der vil være nødvendige, bør opfyldelsen af klimamålene ikke have en negativ indvirkning på lønninger og arbejdsvilkår. Klimaforandringerne bør opfattes som en investeringsmulighed, hvor der kan udvikles færdigheder og opbygges partnerskaber med arbejdstagere og civilsamfund, så foranstaltningerne i tilknytning til klimaomstillingen bliver en succes. Beskyttelse af arbejdspladser er afgørende for at opbygge tillid og sikre en vellykket klimaomstilling, idet der ikke kan være nogen omstilling uden en social omstilling.

3.4. EØSU mener, at den koordinerede reaktion på klimaforandringerne kan give et betydeligt skub til den samlede vækst i EU's økonomi på de områder, der er beskrevet i »Fit for 55«-pakken, forudsat at der foretages en forudgående evaluering af investeringsintensiteten og investeringsafkastet i overensstemmelse med en konsekvensanalyse.

([7]) *World Economic Outlook Database*.
([8]) *Key steps to manage climate risks to protect people and prosperity*.
([9]) *Kommissionen glæder sig over færdiggørelsen af central »Fit for 55«-lovgivning, der bringer EU på rette vej mod at overgå 2030-målene*, pressemeddelelse, 9. oktober 2023.

3.5. EØSU regner med, at reaktionen på klimaforandringerne kan få en positiv indvirkning på lang sigt, navnlig når det gælder om at fjerne negative eksterne virkninger, og at den vil muliggøre en mere effektiv allokering af kapital til mere produktive og effektive sektorer og aktivitetsområder. Det lader således til, at gennemførelsen af de vigtigste strukturelle ændringer i de sidste 200 år er meget investeringsintensiv, men har potentiale til at skabe et mere produktivt, velfungerende og ressourceeffektivt økonomisk system ([10]). I den forbindelse bør den cirkulære økonomi betragtes som et vigtigt instrument sammen med affaldsmarkedet og affaldshåndteringen.

3.6. EØSU bemærker, at den historiske omstillingsproces vil kræve en stigning i de samlede investeringer i udviklingen af nye sektorer, teknologi, aktivitetsområder og erhvervsaktiviteter, herunder små og mellemstore virksomheder, hvilket også kan medføre, at eksisterende værdikæder forstyrres, og at de skal tilpasses de nye rammevilkår (udvindingsindustriens og tunge industriers omstilling til ny ren energi og fremstillingsindustrier med lav forurening eller nulforurening).

3.7. EØSU mener, at den nuværende inflationsproces, der langsomt er ved at blive afsluttet, og hvor omkostningsinflation har været dominerende, idet risikopræmien har spillet en væsentlig rolle, har ført til en differentiering mellem mindre sårbare grupper af borgere og mere sårbare grupper i de forskellige EU-lande. Klimaforandringerne kan ligesom energikrisen give sig udslag i et stærkt asymmetrisk chok for arbejdskraften og kapitalen. Det er vigtigt at være forberedt på dette og så vidt muligt afværge de potentielle negative konsekvenser heraf og yde større støtte til de regioner, der bliver hårdest ramt.

3.8. EØSU mener, at en økonomi, der strukturelt set er forberedt på at håndtere klimaforandringerne, vil være mere modstandsdygtig over for potentielle inflationsvirkninger (f.eks. som følge af alvorlige klimaudsving, der påvirker de økonomiske resultater og arbejdsproduktiviteten i erhvervslivet) uden negative sociale virkninger ([11]).

3.9. EØSU er meget bevidst om, at foranstaltninger i forbindelse med indsatsen mod klimaforandringer udgør en stor kvantitativ og kvalitativ udfordring for arbejdsmarkedet i EU-landene. Hvis der ikke reageres hurtigt og kraftigt nok på disse foranstaltninger, kan det føre til en begrænsning af antallet af arbejdstimer, som vil medføre en stigning i arbejdsløsheden ([12]). I den forbindelse bør det påpeges, at de relevante institutioner og organisationer bør reagere på en fleksibel måde ved at sørge for efteruddannelseskurser og tilpasningsprogrammer samt skabe bedre betingelser for et fleksibelt arbejdsmarked i de sektorer, hvor der er stor efterspørgsel efter arbejdskraft. Klimaforandringerne kan udnyttes til at lette omfordelingsprocesserne i EU.

3.10. EØSU påpeger desuden behovet for at forbedre hele uddannelsessystemet, herunder erhvervsuddannelserne, og skabe betingelser for livslang læring, der er i overensstemmelse med kravene i »Fit for 55«-pakken og det digitale kompas ([13]). Denne omstillingsproces i uddannelsessystemet vil kræve grundlæggende ændringer i efterspørgslen efter arbejdsstyrkens uddannelse, kvalifikationer og færdigheder. Da det ikke er til at forudsige de økonomiske konsekvenser af naturkatastrofer for alle aldersgrupper i samfundet, vil det være afgørende at lære, hvordan man kan ændre livsstil, hvordan man reagerer på hændelser og deltager i forebyggelse.

3.11. Da der vil være behov for meget omfattende finansielle ressourcer til at tackle klimaforandringerne på hensigtsmæssig vis, er det ikke realistisk udelukkende at anvende offentlig finansiering. Derfor anbefaler EØSU, at reglerne om forsigtighed i de offentlige finanser overholdes fuldt ud i henhold til de nyligt vedtagne regler om økonomisk styring ([14]).

([10]) *'European competitiveness and strategic autonomy' – The European Union and the double challenge: strengthening competitiveness and enhancing economic security*, Paolo Guerrieri og Pier Carlo Padoan, februar 2024.
([11]) *Green growth and competitiveness in EU climate policy: paradigm shift or »plus de la même chose«?*, Oscar Fitch-Roy og Ian Bailey, juli 2023.
([12]) *3 ways the climate crisis is impacting jobs and workers*, World Economic Forum, oktober 2023.
([13]) *Europas digitale årti: målene for 2030*.
([14]) *Tools for Climate Change Adaptation*.

3.12. EØSU påpeger, at der i tillæg til de offentlige midler står en betydelig mængde private finansielle ressourcer til rådighed, f.eks. i forsikrings- og pensionsfonde, samtidig med at der findes en stor opsparing generelt (der ofte står på anfordringskonti eller opsparingskonti, og ofte efterlades der i lange perioder), som kan anvendes mere effektivt, sådan som kapitalmarkedsunionen giver løfter om. I den forbindelse kunne disse ressourcer anvendes til at finansiere en passende indsats mod klimaforandringerne, samtidig med at de strenge finansielle tilsynsregler overholdes.

3.13. EØSU mener, at det er muligt at skabe et afkast af anvendelsen af offentlige midler ved hjælp af finansielle instrumenter, som takket være omsætningscyklussen giver flere ressourcer sammenlignet med subsidier, forudsat at de enkelte transaktioner opfylder støtteberettigelseskriteriet for denne finansieringstype.

3.14. EØSU påpeger, at den samlede eksterne økonomiske balance, som i høj grad påvirkes af EU's konkurrenceevne, bør styrkes (overskud på betalingsbalancens løbende poster) som følge af klimaforandringerne og ikke svækkes (underskud på betalingsbalancens løbende poster). Samtidig skal man huske, at de globale økonomiske processer fortsat vil ændre sig og ikke finde sted på samme tid og ved hjælp af de samme instrumenter.

3.15. For at styrke EU-økonomiens konkurrenceevne og fortsat opretholde et overskud på de eksterne økonomiske balancer understreger EØSU behovet for at overvåge udviklingen i de økonomiske magtcentre, navnlig USA og Kina, såvel som i andre meget dynamiske vækstøkonomier, særlig landene i Sydøstasien ([15]).

3.16. EØSU opfordrer til, at den sociale dialog og de kollektive overenskomstforhandlinger integreres i drøftelserne om klimaomstillingen på alle niveauer. Det er vigtigt med en retfærdig fælles indsats for at skabe den nødvendige accept fra arbejdstagernes og samfundets side til at anlægge en klimaneutral tilgang til produktionen af varer og tjenesteydelser.

4. **Særlige bemærkninger**

4.1. EØSU er af den faste overbevisning, at alle værktøjer, der anvendes som reaktion på klimakrisen, bør være baseret på reel forudsigelighed og være i overensstemmelse med de nuværende megatendenser, der kan observeres på både EU-plan og i den regionale kontekst, så det sikres, at disse værktøjer er i overensstemmelse med og specifikt rettet mod at sikre EU-medlemsstaternes økonomiske sikkerhed og konkurrenceevne ([16]).

4.2. EØSU støtter bestræbelserne på at gennemføre en udfordrende omstilling, men påpeger også, at alle foranstaltninger, der vedtages og gennemføres, bør sigte mod at styrke de økonomiske resultater og den sociale stabilitet i EU-medlemsstaternes økonomier.

4.3. EØSU anbefaler, at de forskellige foranstaltninger også omfatter muligheden for at anvende og fremme en større (acceptabel) tolerance over for energikilder, som ganske vist ikke er optimale energikilder i den sidste fase af den grønne omstilling, hvad angår nettoklimaneutralitet, men som vil have en positiv indvirkning på miljøet og klimaet i overgangsperioden i forhold til den nuværende situation. Overgangsperioderne bør dog ikke forlænges mere end strengt nødvendigt, da dette vil forsinke omstillingen til grøn energi, både direkte og indirekte ved at mindske innovationen inden for vedvarende teknologier.

4.4. EØSU mener, at dette ræsonnement også bør indebære et større spillerum med hensyn til tempoet i udbredelsen af vedvarende energikilder, forudsat at de fortsætter med at vokse inden for de forskellige erhvervsområder og andre aktiviteter (f.eks. industri, transport, boliger osv.), og at de udbredes efter en realistisk tidsplan.

([15]) *'European competitiveness and strategic autonomy' – The European Union and the double challenge: strengthening competitiveness and enhancing economic security*, Paolo Guerrieri og Pier Carlo Padoan, februar 2024.

([16]) *'European competitiveness and strategic autonomy' – The European Union and the double challenge: strengthening competitiveness and enhancing economic security*, Paolo Guerrieri og Pier Carlo Padoan, februar 2024.

4.5. EØSU påpeger, at perioder med øget risiko som følge af geopolitiske spændinger og geoøkonomisk usikkerhed fører til relativt gennemgribende adfærdsændringer med sigte på energibesparelser. I den forbindelse er det nødvendigt at træffe energieffektivitetsforanstaltninger. Relativt store investeringer med omfattende støtte fra EU-finansieringskilder bør rettes mod en kvalitativ omstilling af offentlige bygninger, erhvervsejendomme og beboelsesejendomme under hensyntagen til særlige nationale forhold. En betydelig konkurrencefordel for EU i hele værdikæden kunne være produktion, installation og servicering af komponenter og udstyr til forbedring af energieffektiviteten, der samtidig bidrager til en mærkbar overgang til vedvarende energikilder.

4.6. EØSU opfordrer Kommissionen til at foretage en klar, forståelig og overbevisende vurdering af behov (fjernelse af de negative eksterne virkninger på økonomierne og samfundene i EU's medlemsstater og i EU som helhed på klima- og miljøbeskyttelsesområdet) og omkostninger (de investeringer, der er nødvendige for at opfylde behovene, i form af en grundlæggende vejledende struktur fastsat efter formål, kilde og finansieringstype).

4.7. Denne vurdering af behov og omkostninger bør regelmæssigt ajourføres og evalueres i lyset af de ændrede geoøkonomiske forhold og bør formidles til dem, der er involveret i beslutningsprocesser, og til den brede offentlighed.

4.8. EØSU påpeger desuden nødvendigheden af, at der gives tilsagn om at levere data til vurderingen af behov og omkostninger, der omfatter resultaterne af analyser af den grønne omstillings indvirkning på makroøkonomien, den finansielle stabilitet og arbejdsmarkedet samt den økonomiske sikkerhed, fødevare-, energi- og sundhedssikkerheden ([17]). Disse analyser kunne evalueres inden for rammerne af det europæiske semester.

4.9. For at styrke EU-økonomiens bæredygtige konkurrenceevne anbefaler EØSU desuden, at Kommissionen overvåger resultaterne af og erfaringerne med gennemførelsen af loven om inflationsreduktion i USA (IRA ([18])) med henblik på foreneligheden og mulige synergier med USA samt en styrkelse af det strategiske partnerskab mellem EU og USA.

4.10. I 2026 forventer EØSU at se mere konkrete resultater af konsekvensanalysen af de foranstaltninger, der vedrører indførelsen af CO_2-grænsetilpasningsmekanismen (CBAM). Udvalget anbefaler derfor, at Kommissionen foretager en tilbundsgående evaluering, som kan give et værdifuldt bidrag til en større forenelighed mellem den grønne omstilling og andre områder af den globale økonomi.

4.11. I forbindelse med analysen af klimakrisens negative virkninger på forskellige sektorer og aktivitetsområder i hele EU synes det at være tvingende nødvendigt at oprette en fælles database, både i de enkelte medlemsstater og på EU-plan. EØSU opfordrer derfor Kommissionen til at udvikle en omfattende database for nøgleindikatorer i forbindelse med de fysiske risici ved klimaforandringerne.

4.12. De sociale omkostninger ved kuldioxid, dvs. den monetære værdi af de skader på samfundet, der forårsages af hvert ekstra ton CO_2-emissioner, bør gøres til et nøgleparameter i udformningen af klimapolitik i EU. Gennemsnitsskønnet for hvert ekstra ton CO_2 er nu på 185 USD (dette er 3,6 gange højere end den amerikanske regerings nuværende vurdering på 51 USD pr. ton CO_2) ([19]). Det betyder, at de sociale omkostninger ved kulstof i øjeblikket tillægges tre gange for lidt værdi. I Europa undervurderes de sociale omkostninger også betydeligt, idet kulstofprisen måles ud fra kvotepriserne i EU's emissionshandelssystem (mellem 53 og 79 EUR pr. ton i 2024).

([17]) EØSU's udtalelse om *Håndtering af klimaændringernes og miljøforringelsens indvirkning på fred, sikkerhed og forsvar*, EUT C, C/2024/2106, 26.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2106/oj.

([18]) *Inflation Reduction Act (lov om inflationsreduktion).*

([19]) Rennert, K., Errickson, F., Prest, B.C. et al. *Comprehensive evidence implies a higher social cost of* CO_2. Nature 610, 687–692 (2022).

4.13. Klimaforandringerne forventes at være meget skadelige for menneskers sundhed. De vil påvirke mennesker direkte og øge risikoen for sygdomme, der overføres gennem miljøet og dyr. Den største trussel mod menneskers sundhed som følge af klimaforandringer vil være smitsomme sygdomme, der skyldes højere temperaturer, tørke og vandknaphed, voldsomme regnskyl, oversvømmelser og opvarmning af havene. Omkring 58 % af de smitsomme sygdomme, der rammer mennesker, forventes at blive forværret af klimaforandringerne ([20]). På den baggrund anbefaler EØSU, at Kommissionen udarbejder en strategisk plan for at beskytte befolkningen mod klimakrisens virkninger og dens konsekvenser med hensyn til smitsomme sygdomme.

4.14. EØSU påpeger, at fortsatte temperaturstigninger kan føre til vedvarende tørke, hvilket kan medføre en såkaldt klimamigration med alle de negative økonomiske konsekvenser, det indebærer ([21]). Derfor er det nødvendigt at fokusere på de vigtigste faktorer, der har en betydelig indvirkning på klimaforandringerne, såsom stigende affaldsmængder, overforbrug af energi og overforbrug af fødevarer og beklædning. Alt dette fører til ikkebæredygtig produktion og dermed til en yderligere miljøforurening, der bringer menneskers liv på planeten i fare.

4.15. Klimaforandringerne fører til vandknaphed. Desuden forventes de at medføre en øget risiko for dårlig vandkvalitet, mangel på vand til landbrugsproduktion, risiko for vandmangel til turisme (begrænset sne om vinteren og vandknaphed i sommermånederne) samt utilstrækkeligt vand til energiproduktion. Landbruget er i fare, og det samme gælder logistikken. Der vil derfor være behov for en omfattende ramme for vandforvaltning. Risikoen for vandknaphed kan også forsinke den allerede igangværende proces til modvirkning af klimaforandringer ([22]) ([23]).

4.16. EØSU understreger behovet for at gå videre med den progressive afskaffelse af subsidier til fossile brændstoffer, som er yderst skadelige set i forhold til miljøforurening og folkesundhed. Det vil desuden være nødvendigt at indføre CO_2-afgifter og CO_2-prissætning. I 2022 beløb de samlede subsidier sig til 7 billioner USD, hvilket svarer til 7,1 % af det globale BNP ([24]). I de to år fra 2020 til 2022 steg subsidierne til fossile brændstoffer med 2 billioner USD. Subsidierne til fossile brændstoffer lå forholdsvis stabilt på ca. 56 mia. EUR i perioden 2015-2021, men steg til 123 mia. EUR i 2022 ([25]).

4.17. Klimaforandringerne forventes at være meget skadelige for stabiliteten i den finansielle sektor, både hvad angår bank- og forsikringsvirksomhed. EØSU påpeger, at de stigende risici i den finansielle sektor og modstandsdygtigheden over for disse risici bør danne grundlag for beslutningstagningen ([26]). Derfor er det vigtigt, at alle indikatorer giver et detaljeret billede af situationen. Desuden er det afgørende at skabe de rammevilkår, der gør det muligt at håndtere klimarisici på en måde, som sikrer bæredygtige investeringer og så vidt muligt hindrer, at der skabes enorme mængder strandede aktiver.

4.18. I betragtning af klimaforandringernes historisk set uforudsigelige og hidtil usete konsekvenser vil det være nødvendigt at bruge meget store finansielle ressourcer på at dække de skader og tab, der skyldes klimakrisen og dens indvirkning på menneskers sundhed. De offentlige midler, der er til rådighed, er meget begrænsede. EØSU anbefaler, at Kommissionen overvejer at tilbageholde de finansielle reserver, der skal anvendes på kritiske tidspunkter til at håndtere klimakrisens konsekvenser, i form af en nødfacilitet/fond. Kommissionen opfordres til at foretage en nærmere undersøgelse af de finansielle værktøjer, som medlemsstaterne kan bruge til at beskytte sig selv.

4.19. EØSU understreger, at klimaforandringerne vil have en negativ social indvirkning med potentiale til at forværre indkomstuligheden og øge fattigdommen ([27]). Derfor bør alle, der er involveret i beslutningstagningen, tage hensyn til denne udvikling og skabe et socialt sikkerhedsnet, hvor det er relevant. I den forbindelse gør omstillingen det tvingende nødvendigt at indføre omfattende reformer med fokus på bæredygtighed, inklusion, modstandsdygtighed og social retfærdighed.

([20]) Mora, C., et al., *Over half of known human pathogenic diseases can be aggravated by climate change*, Nature Climate Change 12(9), s. 869-875 (DOI: 10.1038/s41558-022-01426- 1), 2022.
([21]) *The climate crisis, migration, and refugees*, John Podesta, juli 2019.
([22]) *Water abstraction by source and economic sector in Europe*, EEA, 2022.
([23]) EØSU's udtalelse om *Vandpolitik: mellem ørkendannelse og securitisering – tiden er inde til blåt diplomati*, EUT C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/862/oj.
([24]) *Fossil Fuel Subsidies Surged to Record $7 Trillion*, Simon Black, Ian Parry og Nate Vernon, august 2023.
([25]) *Fossil fuel subsidies*, EEA, november 2023.
([26]) *Climate-related financial risks are a major challenge*, Det Fælles Forskningscenter, marts 2024.
([27]) *Klimakrisen og dens konsekvenser for udsatte grupper*, EØSU's pressemeddelelse, december 2023.

4.20. Klimaforandringerne vil få indvirkning på potentielle kriser i fremtiden. I den sjette vurderingsrapport fra Det Mellemstatslige Panel om Klimaændringer (IPCC) peges der på fire risici for Europa i de kommende årtier som følge af klimaforandringerne, hvoraf de tre vedrører varme og tørke: a) dødelighed og sygelighed i befolkningen og forstyrrelse af økosystemet som følge af varme, b) en nedgang i landbrugsproduktionen som følge af en kombination af varme og tørke og c) vandknaphed i individuelle sektorer ([28]) ([29]).

4.21. Vores civilisation eksisterer i dag i en meget indbyrdes forbundet verden. Alle lande står over for den fælles fjende, som klimaforandringerne udgør, men det er ikke alle lande, der påvirkes eller vil blive påvirket på samme måde. EØSU mener, at der på nuværende tidspunkt er et presserende behov for et konstruktivt samarbejde og en koordineret indsats fra alle lande og alle interessenter i hele verden, herunder de relevante multilaterale institutioner, for i videst muligt omfang at imødegå klimaforandringernes negative konsekvenser og bevare livet på vores værdifulde planet for de kommende generationer.

Bruxelles, den 23. oktober 2024.

Oliver RÖPKE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

([28]) Bednar-Friedl, B., et al., 2022, Chapter 13: Europe, Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge University Press, Cambridge, UK.

([29]) Bednar-Friedl, B., et al., 2022, Europe. I: »Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability«. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, Cambridge University Press, Cambridge, UK, and New York, NY, s. 1817-1927.

BILAG

Følgende punkter i sektionens udtalelse blev ændret for at afspejle det ændringsforslag, der blev vedtaget, men det oprindelige punkt i udtalelsen opnåede over en fjerdedel af stemmerne (forretningsordenens artikel 74, stk. 4):

Ændringsforslag 3

ECO/645

Klimaforandringer og deres indvirkning på økonomien

Punkt 1.3

Ændres som følger:

Sektionens udtalelse	Ændringsforslag
EØSU understreger, at der ikke er nogen tid at spilde, når det gælder om at vedtage og gennemføre alle de nødvendige foranstaltninger for at reducere emissionerne (modvirkning) og tilpasse sig til de nye forhold (tilpasning), herunder indførelse af betaling for emissioner og en CO_2-afgift i tråd med Kommissionens seneste anbefaling.	EØSU understreger, at der ikke er nogen tid at spilde, når det gælder om at vedtage og gennemføre alle de nødvendige foranstaltninger for at reducere emissionerne (modvirkning) og tilpasse sig til de nye forhold (tilpasning), herunder indførelse af betaling for emissioner og en CO_2-afgift i tråd med Kommissionens seneste anbefaling. ***De sociale omkostninger ved kuldioxid, dvs. den monetære værdi af de skader på samfundet, der forårsages af hvert ekstra ton CO_2-emissioner, bør gøres til et nøgleparameter i udformningen af klimapolitik i EU.***

Resultat af afstemningen

For:	60
Imod:	57
Hverken for eller imod:	18

Ændringsforslag 5

ECO/645

Klimaforandringer og deres indvirkning på økonomien

Punkt 2.2

Ændres som følger:

Sektionens udtalelse	Ændringsforslag
Omkostningerne ved ikke at gøre noget for at bekæmpe klimaforandringerne vil være meget høje. De foreløbige data viser årlige omkostninger på 600 mia. EUR for perioden 2024-2030. ***En*** udsættelse af finansieringen af både modvirknings- og tilpasningstiltag vil have en enorm negativ indvirkning på den samlede økonomi, infrastrukturen og landbruget samt på befolkningens sundhed. ***Klimaforandringerne*** bør ***derfor*** være en ***af EU-medlemsstaternes centrale prioriteter***. Set ud fra et institutionelt	Omkostningerne ved ikke at gøre noget for at bekæmpe klimaforandringerne vil være meget høje. De foreløbige data viser årlige omkostninger på 600 mia. EUR for perioden 2024-2030. ***Tabt økonomisk udbytte som følge af øget dødelighed, dårligere helbred, nedsat produktivitet og kortere liv vil direkte påvirke de økonomiske udsigter, navnlig i betragtning af den eksponentielle (ikke lineære) virkning af hvert yderligere ton udledt CO_2. Ifølge Lancet-rapporten fra 2023[1] gik der f.eks. 490 mia. produktive arbejdsti-***

Sektionens udtalelse	Ændringsforslag
synspunkt er der med vedtagelsen af den grønne pagt[**1**] indført en række vigtige og systemiske krav i forbindelse med bekæmpelsen af klimaforandringer og deres uforudsete og hidtil usete indvirkninger på alle vigtige områder, der i væsentlig grad påvirker EU's økonomi.	***mer tabt på globalt plan i 2023 alene på grund af hedebølger, og dette tal vil fortsat stige i takt med varmeudviklingen. Derfor vil*** en udsættelse af finansieringen af både modvirknings- og tilpasningstiltag have en enorm negativ indvirkning på den samlede økonomi, infrastrukturen og landbruget samt på befolkningens sundhed. ***På baggrund af disse overvejelser er det indlysende, at klimaændringerne*** bør være en ***central politisk prioritet for EU og medlemsstaterne***. Set ud fra et institutionelt synspunkt er der med vedtagelsen af den grønne pagt[**2**] indført en række vigtige og systemiske krav i forbindelse med bekæmpelsen af klimaforandringer og deres uforudsete og hidtil usete indvirkninger på alle vigtige områder, der i væsentlig grad påvirker EU's økonomi.
[1] Gennemførelse af den europæiske grønne pagt.	[1] ***Lancet-rapporten fra 2023 »Countdown on health and climate change«.***
[2]	***[2]*** Gennemførelse af den europæiske grønne pagt.

Resultat af afstemningen

For:	63
Imod:	56
Hverken for eller imod:	18

Ændringsforslag 7

ECO/645

Klimaforandringer og deres indvirkning på økonomien

Punkt 4.12

Nyt punkt tilføjes:

Placering: efter det eksisterende punkt – på samme niveau

Sektionens udtalelse	Ændringsforslag
	De sociale omkostninger ved kuldioxid, dvs. den monetære værdi af de skader på samfundet, der forårsages af hvert ekstra ton CO_2-emissioner, bør gøres til et nøgleparameter i udformningen af klimapolitik i EU. Gennemsnitsskønnet for hvert ekstra ton CO_2 er nu på 185 USD (dette er 3,6 gange højere end den amerikanske regerings nuværende vurdering på 51 USD pr. ton CO_2)[1]. Det betyder, at de sociale omkostninger ved kulstof i øjeblikket tillægges tre gange for lidt værdi. I Europa undervurderes de sociale omkostninger også betydeligt, idet kulstofprisen måles ud fra kvotepriserne i EU's emissionshandelssystem (mellem 53 og 79 EUR pr. ton i 2024).

Sektionens udtalelse	Ændringsforslag
	[1] Rennert, K., Errickson, F., Prest, B.C. et al. Comprehensive evidence implies a higher social cost of CO_2. Nature 610, s. 687 (2022). https://doi.org/10.1038/s41586-022-05224-z.

Resultat af afstemningen

For:	67
Imod:	61
Hverken for eller imod:	9